

ARKIVET

Strategiplan 2026-2030

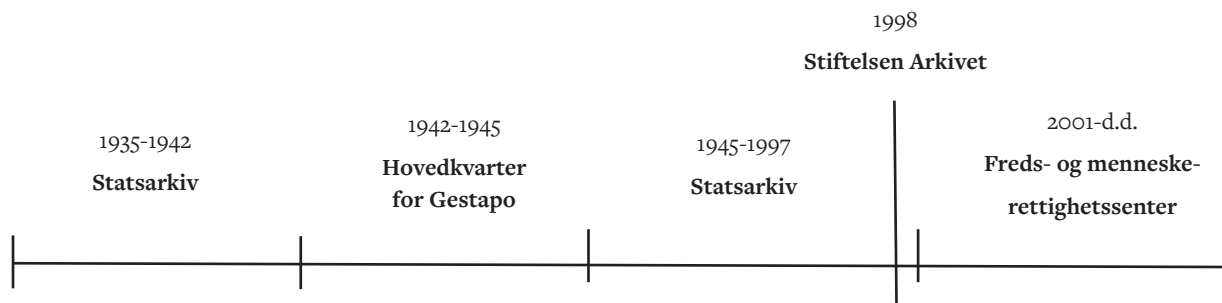
ARKIVET freds- og
menneskerettighetssenter

Innholdsfortegnelse

ARKIVET freds- og menneskerettighetssenter	3
Visjon og kjennetegn	5
Mandat	7
Strategiske målområder	8
Historisk kunnskap	10
Demokratisk beredskap	12
Kritisk bevissthet	14
Strategiske utviklingsområder	16
Avslutning	20
Gjennomføring.....	21

ARKIVET freds- og menneskerettighetssenter

ARKIVET freds- og menneskerettighetssenter holder til sentralt i Kristiansand, og er ett av åtte freds- og menneskerettighetssentre i Norge. Fra 1942 til 1945 fungerte bygningen senteret er lokalisert i som politistasjon for det tyske sikkerhetspolitiet. Senteret åpnet 8. mai 2001, og er i dag både et minneste og et fremtidsrettet forsknings- og formidlingssenter med bredt nedslagsfelt.

Vår *visjon*

Større
rom
for
menneskeverd

Våre *kjennetegn*

Som virksomhet er vi:

Historiebevisste: Vi må lære av historien. Kunnskap om fortida er grunnlaget for forståelse av verden i dag og styrker muligheten til å påvirke samfunnsutviklingen i positiv retning.

Ekte: Arkivet er et autentisk åsted og minnested over de som satt i fangenskap under andre verdenskrig. Alt arbeid ved ARKIVET innen forskning, dokumentasjon og formidling skal være etterrettelig.

Engasjerte: Vi vil skape forståelse og engasjement for demokratiske grunnverdier og menneskerettigheter.

Vårt *mandat* i en urolig tid

I dag lever vi i en verden preget av økende global polarisering, autoritære strømninger og sikkerhetspolitiske utfordringer. Arbeid med forebygging blir stadig viktigere. Å forebygge utenforskap, diskriminering, ekstremisme og krig handler ikke bare om nasjonal sikkerhet - det handler også om å styrke demokratiet innenfra gjennom kunnskap, inkludering, fellesskap, kritisk tenkning og evne til å handle tidlig.

Stiftelsen Arkivets vedtekter fastslår at vi skal være et kompetansesenter om okkupasjonen og krigstida 1940–1945, og et utdanningssenter for fremtidsrettet fredsarbeid, basert på verdier som demokrati, frihet og menneskeverd. Senteret skal også drive vitenskapelig forskning på relaterte fagområder. ARKIVET driver allerede et utstrakt arbeid med forebygging og demokratisk beredskap, og har på bakgrunn av dette fått ansvar for å etablere et nytt nasjonalt senter for innsats mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Dette tydeliggjør og forsterker vårt samfunnsoppdrag

I tillegg til å formidle historiske erfaringer og styrke demokratisk dannelse, skal vi være et nasjonalt nav for kompetanse, veiledning og kunnskapsbasert samordning av innsatsen mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Slik bygger vi sterke fellesskap og demokratisk beredskap.

Strategiske *målområder*

Gjennom tre overordnede hovedmålområder skal ARKIVET utvikles som en verdiforankret samfunnsaktør:

Historisk kunnskap

Demokratisk beredskap

Kritisk bevissthet

Disse tre målområdene skal materialiseres gjennom senterets tre kjernefunksjoner:

Minnested og dokumentasjon

Kompetanse- og forskningssenter

Utdanning og samfunnsdialog

Gjennom disse kjernefunksjonene skal ARKIVET videreutvikles som en arena for formidling, dokumentasjon, forskning og undervisning. Vi skal være en kunnskapsbasert samfunnsaktør som knytter fortidens erfaringer til samtidens og fremtidens utfordringer.

Universell utforming, bærekraft og fysisk og sosial beredskap er grunnleggende prinsipper i dette arbeidet. Disse prinsippene sikrer at senteret er tilgjengelig, trygt og inkluderende for alle.

Historisk *kunnskap*

Hovedmål: Styrke historisk kunnskap, bevissthet og forståelse av andre verdenskrig og dens ettervirkninger

Historisk kunnskap gir innsikt i hvordan fortidens hendelser former nåtiden, og utvikler kritisk refleksjon over verdier, valg og konsekvenser. For ARKIVET står historien om andre verdenskrig, dens ettervirkninger og minner sentralt - med hovedvekt på arkivbygningens funksjon som Gestapo-hovedkvarter, norsk fangenskapshistorie, krigsseilernes historie og øvrig historie om Agder under okkupasjonen.

Denne historien er egnet til å belyse de negative konsekvensene av propaganda, autoritære ideologier, krig og folkemord, men også de positive følgene av mennesker som ytet motstand for å sikre frihet og demokrati. Arkivbygningens autentisitet som tidligere Gestapo-hovedkvarteret brukes i undervisning, minnearbeid og forskning. Husets historie er samtidig en kulturell og eksistensiell ressurs, et rom for identitet, fellesskap og etisk refleksjon

Strategiske mål

1. Utvikle og formidle forskningsbasert kunnskap om andre verdenskrig, dens ettervirkninger og minner.
2. Fremme forståelse av hvordan fortiden påvirker nåtiden og former demokratisk bevissthet, og bidra til at perspektiver om krigshistorien utvides
3. Bygge regional, nasjonal og internasjonal posisjon innen sentrale tematiske forskningsområder.
4. Sikre bærekraftig forvaltning, tilgjengeliggjøring og aktualisering av historiske kilder og digitale personregistre

Dette krever at vi:

Viderefører dokumentasjon, forskning og formidling om krigsseilere, fangenskap og lokal okkupasjonshistorie

Prioriterer utvikling av Krigsseilerregisteret og Fanger.no som dokumentasjons-, forsknings- og læringsressurser, og som modell for å dokumentere og tilgjengeliggjøre historiske kilder fra andre underrepresenterte grupper.

Utvikler kunnskapsgrunnlaget knyttet til minnestedet Arkivet som ressurs for læring, forskning, og ny hovedutstilling som er relevant for samtidens utfordringer

Demokratisk *beredskap*

Hovedmål: Etablere ARKIVET som nasjonalt kompetansesenter for demokratisk beredskap og ekstremismeforebygging

Demokratisk beredskap handler om samfunnets evne til å styrke og verne demokratiet over tid. Ikke bare i møte med kriser, men også gjennom daglig praksis. Det innebærer å bygge demokratisk kompetanse og motstandskraft hos både individer og institusjoner, med utgangspunkt i rettsstatens prinsipper og menneskerettigheter. Demokratisk beredskap handler også om å utvikle evnen til å identifisere og håndtere spenninger før de utvikler seg til demokratiske trusler. Dette krever åpenhet, tillit, refleksjon og en styrket demokratisk infrastruktur.

ARKIVET skal arbeide med demokratisk beredskap på mange felt, særlig gjennom undervisning og formidling rettet mot barn og unge. Gjennom historisk forankret demokratilæring skal vi styrke elevenes evne til kritisk refleksjon, deltakelse og årvåkenhet i møte med gruppefiendtlighet, polarisering og desinformasjon.

Med det nasjonale senteret for innsats mot radikaliserings og voldelig ekstremisme skal ARKIVET:

1. Gi veiledning og støtte til kommuner og andre relevante aktører
2. Øke samordning og effektivitet i det forebyggende arbeidet
3. Drive kompetanseheving og kunnskapsutvikling på feltet
4. Etablere og ivareta nasjonal veiledningstjeneste ved bekymring om radikaliserings, som pårørende, nærstående og aktører kan bruke.

Senteret skal ikke overta ansvaret for enkeltsaker.

Strategiske mål

1. Videreutvikle ARKIVET som demokratisk læringsarena
2. Tematisere trusler mot demokratiet, herunder gruppefiendtlighet, polarisering, desinformasjon, radikalisering og ekstremisme
3. Operasjonalisere en forskningsbasert forebyggende demokratisk beredskap gjennom dokumentasjon, forskning, undervisning og veiledning
4. Legge til rette for fredsarbeid ved å fremme menneskerettigheter og demokratiske verdier

Dette krever at vi:

Sammenstiller, fremhever og formidler sentrale faktorer som ligger til grunn for et velfungerende demokrati som ivaretar menneskerettighetene både historisk og i nåtiden.

Etablerer og drifter en veiledningstjeneste i samarbeid med politi, kommuner og myndigheter

Integrerer historisk læring og traumesensitivitet i det forebyggende arbeidet

Videreutvikler og omdanner Plattform til et nasjonalt senter som bygger bro mellom praksis, forskning og forvaltning

Veileder skoler og driver med skoleutvikling gjennom Dembra. Tar også i bruk ulike initiativer som fremmer representativitet og bygger uenighetskompetanse.

Bygger kunnskap om maktfordeling, representasjon, uavhengig rettsvesen, rettssikkerhet og utfordringer knyttet til flertallets diktatur. Samtidig vektlegges inkludering, mangfold, tillit og flerstemmighet som sentrale elementer i samfunnsberedskapen.

Kritisk *bevissthet*

Hovedmål: Stimulere til kritisk tenkning som motkraft mot polarisering, autoritetsblindhet og forenklede fortellinger

Kritisk bevissthet er evnen til å stille spørsmål, avdekke maktstrukturer og gjennomskue retorikk og fordommer. Dette er en forutsetning for demokratisk deltakelse og et vern mot propaganda, ekstremisme, gruppepress og desinformasjon. For ARKIVET innebærer det å styrke refleksjon, analyse og etisk dømmekraft i alt vårt virke.

Strategiske mål

1. Utvikle formidlingsopplegg som styrker refleksjon, kildekritisk tenkning og dømmekraft
2. Integrere mangfolds- og maktperspektiver i forskning og formidling
3. Bygge tverrfaglige kunnskapsfellesskap og en sikker digital infrastruktur
4. Dokumentere og evaluere egen praksis i lys av etiske og demokratiske verdier

Dette krever at vi:

Sikrer at vi er faglig oppdatert på forskning på relevante fagområder.

Videreutvikler minnestedet som fysisk rom for etisk refleksjon.

Deltar i samfunnsdebatten med faglig forankring, og løfter fram og synliggjør ulike perspektiv.

Skaper gode rammer for forskning og kunnskapsutvikling om sensitive tema, deriblant kritisk forskning og selvrefleksivitet

Legger til rette for systematisk samhandling mellom de forskningsaktive leddene og praksisfeltet.

Utvikler sikre digitale flater og pedagogikk som ivaretar kildekritikk.

Strategiske *utviklingsområder*

For å nå våre mål i strategiperioden, skal vi satse på seks utviklingsområder.

1

Videreutvikle ARKIVET som nasjonalt minnested for dokumentasjon, læring, refleksjon og forskning

Forvalte byggets historie og dets autentisitet som en pedagogisk ressurs i møte med historieløshet. Dette innebærer også å systematisere samhandlingen mellom de forskningsaktive leddene og praksisfeltene knyttet til ARKIVET.

2

Styrke undervisning og formidling som bygger historisk bevissthet og demokratisk dømmekraft

Utvikle praksisnær forskningsbasert og pedagogisk undervisning med læreplanforankring, ungdomsmedvirkning og samfunnsrelevans. Her står ARKIVETs venneforening i en særposisjon som omvisere.

3

Utvikle ARKIVETs digitale plattformer og databaser som sikre, tilgjengelige og pedagogisk virkningsfulle ressurser for dokumentasjon, forskning og læring

Videreutvikle og promotere Krigsseilerregisteret, Fanger.no og nye plattformer, med vekt på brukeropplevelse, sikkerhet og undervisning.

4

Styrke ARKIVET som en uenighetskompetent arena for samfunnsdialog, inkludering, mangfold og flerstemmighet med vekt på fred og menneskerettigheter

Fremme årvåkenhet og meningsmangfold i møte med økende polarisering og gruppefiendtlighet.

5

Utvikle strategisk kommunikasjon som styrker samfunnsrelevans og offentlig tilstedeværelse

Synliggjøre ARKIVETs faglige bidrag gjennom samordnet profil, bruk av redaktørstyrte medier, formidlingsstrategi og samfunnsdeltakelse.

6

Etablere ARKIVET som nasjonalt kompetansesenter for demokratisk beredskap og ekstremismeforebygging, med styrket fokus på organisasjonsutvikling

For å sikre kapasitet til veiledning, samordning og kunnskapsutvikling i tråd med ARKIVETs samfunnsoppdrag, skal det også satses strategisk på organisasjonsutvikling og arbeidsmiljø.

Avslutning

Denne strategien bygger bro mellom ARKIVETs historiske forankring og nye nasjonale oppgaver og ansvar. Vi skal være et åpent, tverrfaglig og tillitsbasert knutepunkt i møte med demokratiske utfordringer.

For å realisere dette er vi avhengige av et bredt samarbeid med utdanningssektoren, sivilsamfunnet, myndighetene, de øvrige freds- og menneskerettighetssentrene og frivilligheten.

Respektfulle menneskemøter er avgjørende for å oppfylle ARKIVETs visjon om å skape større rom for menneskeverd. Dette er ikke mulig uten kompetansen til ARKIVETs ansatte, som er kjernen i senterets virksomhet. Bidraget til ARKIVETs venneforening og frivillige er avgjørende for vår virksomhet og formidling.

Gjennomføring

Det utarbeides årlig en handlingsplan med budsjett som legger rammene for hvilke strategiske satsninger vi ønsker å prioritere, og hvordan vi ønsker at satsningene skal iverksettes.

Arbeidet vil underlegges jevnlig, strukturert evaluering.

ARKIVET

Større rom for
*menneske*verd